



יד ושם



המשרד לאזרחים ותיקים

"לדורות"

סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל שאלון לרישום קורות ניצולת השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים יעלה לאתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם פרטי: מלמד	שם משפחה: חיים
---------------	----------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדת: מלמד		בלועזית MELAMED	
שם פרטי איתו נולדת: חיים		בלועזית HAIM	
עיר לידה: סופיה	בלועזית SOFIA	מין: זכר	שנת לידה: 1932
שם פרטי ושם משפחה של האב: יצחק מלמד		שם פרטי ושם נעורים של האם: רחל מלמד	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: סופיה		בלועזית SOFIA	
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה) יסודי		מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה) תלמיד	
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: דופניצה – Dupnitsa וגורנה ג'ומיה (שם העיר או האזור ושם הארץ)			
במידה והיית בגטו, ציין את שמו		בלועזית	
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו		בלועזית	
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: גורנה גומיה		תאריך השחרור: ספטמבר 1944	
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור סופיה	
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממת' עד מתי		שנת עליה: 1948	במידה ועלית באנייה, ציין את שמה פן יורק

**אנא ספרי/י על קורותיך לפני המלחמה**

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

נולדתי ב-1932 בסופיה למשפחה בת ארבעה ילדים: שלושה אחים ואחות, הייתי השלישי מבין הילדים ולאחר מכן אחותי הקטנה נולדה. אבא שלי היה ספר ואמא שלי עקרת בית. למדתי בבית ספר של בולגרים בסופיה הייתי תלמיד מצטיין, טוב מאוד בלימודים עד תקופת משבר היהודים עם הגרמנים. אני זוכר את כל המאכלים הבולגרים שהיו בתקופת הילדות ואלו אותם מאכלים בולגרים מוכרים שישנם היום: פלפל ממולא, קציצות פרסה וכו', אבל בעיקרון אכלנו כל מה שהיה אפשר להשיג כיוון שלא תמיד היה אוכל בהישג יד במיוחד בתקופת המלחמה. היה נורא קשה להשיג אוכל ולכן היינו מגניבים אוכל בכל מני דרכים יצירתיות.

נא ספרי/י על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

בסופיה כשהחלה תקופת המלחמה החלו כל בתי העסק היהודיים להיסגר ועברו לידי המדינה. למשל למי שהיה בית חרושת סגרו לו את העסק ופשוט הלאימו הכל. הכרתי את אשתי עוד בסופיה לפני המלחמה, שמה אסתרניה וכפי שאנו קוראים לה סטלה, אנחנו יחד מגיל 11.

אני זוכר שהייתה הטרדה מתמדה להורים, ולמרות זאת פחות הרגשנו זאת כיוון שההורים הגנו עלינו ולא שיתפו בעובר עליהם אך כן חשנו במצב השונה, הם בעיקר היו מזהירים אותנו לא להתבלט.

היינו פוחדים מכל שוטר וחיייל, היינו מתחמקים מהם ומכל מי שהיה יכול להרע לנו, אפילו מהצעירים שחיפשו לריב כיוון שידענו שאלו צעירים ממפלגות הצעירים שעברו השכרה עד לרמה שלימדו אותם לרצוח. אנחנו גדלו מאוד מוקדם, ידענו לשתוק, לא לעשות רעש, לא להתבלט, לא לבכות כיוון שידענו שזה מושך ויגלו אותנו.

אני זוכר שנהגנו לריב הרבה מכות, הייתי מלווה את סטלה אשתי כיום הביתה כדי להגן עליה ותמיד נתקלנו בדרך הביתה בחברה מהארגון של הפשיסטים שהיו מעירים לי הערות שלא מצאו חן בעיניי. אז הייתי רב איתם מכות, כמעט תמיד הייתה איתי מטרייה ששימשה להגנה מהגשם ומהפשיסטים.

בתקופה הזו המחסור באוכל הורגש יותר מתמיד היינו צריכים להגניב אוכל ולמצוא כל מה שבא ליד. בגלל היותנו יהודים נדרשנו לשים טלאי. אני זוכר את הטלאי הבולגרי כטלאי יפה מאוד, אומרים היפה ביותר מבין הטלאים שהיו קיימים. הוא היה עשוי מחומר מיוחד וקראנו לו "עצם" כיוון שהרגיש כמו פלסטיק. טלאי היה חובה לכל היהודים ומי שנולד מ-1933 לא היה חייב לענוד אותו.

יום אחד קיבלנו צו פנוי ואני זוכר את אבי מתחיל לדבר על כך שעלינו למכור דברים. על המדרכה מול הבית אם היינו רואים שולחנות, כיסאות, ארונות וכל רהיט שאפשר לחשוב עליו ידענו כי זהו בית של יהודי שמוכר דברים. הגויים למדו שניתן לקנות מאיתנו הכל בזול. אבי היה צריך להיפטר מהדברים וכך מכרנו את כל רכושנו.

ביום שסימנו לנו לעזוב את סופיה עלינו על הרכבת והגענו לדופינצה, ארבעה עד חמישה חודשים ראשונים שם גרנו בבית של בת דודה של אמא שהייתה מקומית, היא סיפקה לנו מחסה. היינו מקבלים אוכל מהבית ספר המקומי שם היו מבשלים. באותה תקופה ההורים לא הצליחו לעשות כלום, הם לא עבדו. אני עוד עבדתי, בעבר היה סרט מגולגל כאשר היו טובלים אותו בדבק ושמים אותו בתוך קופסה כך שלאחר ההוצאה שלו מהקופסה היו תולים אותו על הקיר וזה שימש מלכודת לזבובים. גם אחים שלי עבדו איתי ובעצם פרנסנו את המשפחה. ההורים שלי עבדו על זה שנעבור למקום אחר, כמו כן הייתה לנו בעיה כיוון שאבי היה בעבודות כפייה אז אימי הייתה צריכה לדאוג לנו בעצמה.

בדופינצה היינו נוהגים לקרוא לאחי ולי התאומים, יש בינינו הפרש של שנה וחצי ואנו דומים מאוד. בדופינצה התחברנו עם הכי רעים בעיר עם חברי הכנופיה שם. הם היו החברים שלנו והם בעצם שמרו עלינו. הם שמרנו עלינו בכך שמספיק שלא מסרו אותנו ולא הלשינו עלינו. בזמנו בעיירות הללו היה תוף ואחראי עליו מתופף וזה בעצם היה הרדיו של כולם הוא זה שהיה מוסר את ההודעות ואותו מתופף היה האב של החבר הכי טוב שלנו כך בעצם שרדנו שם בשלום.

ואז עברנו לגורנה ג'ומיה, עברנו בגלל איחוד משפחה כיוון שסבתא ודודה של אחי חיו שם, בדיעבד לא ידענו ששם המצב לא טוב. בתקופה הזו לא התאפשר לנו ללכת לקולנוע, לא יכולנו לעבור ברחובות, הותר לנו להיות רק שעתיים ברחוב, גם כאן אבא הועבר לעבודות כפייה. לקחנו דירה ומתחתינו גר לו החמור של בעל בית, זה היה חדר קטן מאוד עם תקרה לא סגורה רק קרשים רעועים כשלמעלה היינו שמים בקבוקונים.

חליתי שם בקדחת טרופית המוכרת כיום כמלריה ואילו אחי הבכור קיבל שיתוק בפה, כשהיה מדבר זה היה זוועה לא הבנו אותו, זה קרה לו ככל הנראה מהתקררות, אחי ואני עבדנו ליד תחנת רכבת במפעל שמכין ארגזים, ארגזי פירות שהיו קשורים אחד לשני בחוטי מתכת. היו באזור המפעל רוחות חזקות וככל הנראה אחי קיבל את השיתוק משם ואני את הקדחת. הייתי חולה זמן רב הגעתי למצב בו בגיל 11 הייתי עושה את צרכיי בסיר לילה כיוון שלא יכולתי ללכת. הרופא אמר לאמא "הילד הזה



ימות" אז אמא אמרה "תראה את העיניים שלו הן חיות! מלאות הבעה!". הוא אמר "כן אבל הגוף שלו הולך וגוסס הוא צריך לקבל זריקות" ונתן את שמן. לא היה עולה על הדעת להשיג דברים כאלה באף מקום ובטח בתקופת המלחמה. בתקופה הזו הייתי משותק במיטה, חולה ללא יכולת לעשות כלום, לא לאכול ולא לזוז. זו מחלה אשר בשעות מסוימות כל כך קר לך שלא משנה כמה שמיכות ישימו עלייך, מפעל שלם זה לא יעזור לשום דבר! ותמשיך לרעוד. אמא כתבה לאבא ובין השורות הוא הבין שמשוה לא בסדר, אסור היה באופן גלוי לכתוב מה קורה ולכן כתבה באופן נסתר לכל, כך שהוא הבין שמשוה לא בסדר בבית. הוא ברח מהעבודות כפייה לקח סרבל של עובד רכבת ועלה על הרכבת על מנת שלא יגלו אותו. זו הייתה נסיעה של 6-7 שעות מהמקום שגרנו בו מהיכן שנמצא. הוא הגיע בסביבות 2-3 לפנות בוקר לקח מרכבה נתן לו את הכתובת והגיע הביתה. איך שהוא הגיע הוא הדליק אוטומטית מתוך הרגל את האור, אחי הבכור התעורר ואמר בספרדית פאפא- אבא. פאפא הריח אותו עוד לפני שנכנס הוא הבין שזה אבא. נזל לו ריר מהפה כיוון שהיה משותק, אבא אמר לאמא "רחל מה עשית לילדים" הסתכל עליי ראה שאני רזה כמקל וששפתיי התחילו להשחיר, הוא השתגע.

אמא שלי תמיד אמרה תכבה את האור הילדים ישנים. הוא בדק אותנו ושאל שוב מה קרה, אמי פרצה בבכי וסיפרה לו שהרופא היה ואמר שאני גוסס וכי אמות אם לא אקבל את הזריקות שהוא רשם לי. המזל היה שבזמנו הרופא היה רופא מקומי של המקום והוא ביצע את ביקוריו כך שהיה מגיע על סוס כמו קאובו עומד ליד החלונות שלנו כשהוא על הסוס ומשקיף עלינו. אבא התיישב אצל משוה ויצא עוד הפעם כשהשעה 3 לפנות בוקר. לקחו אותו לרכבת והוא נסע לסופיה שם היה כמו דג במים הוא היה יליד המקום בזמנו הייתה לו מספרה במרכז סופיה.

כשעלה לרכבת לא היה לו כסף ולכן הוא אמר לכרטיסן "אני יהודי אני נוסע לסופיה יש לי ילדים חולים אם אתה בנאדם שמור עליי". הכרטיסן מיד אמר והצביע בקרון הזה אתה יושב ולא זז משם. כשהגיעו לסופיה אבא שלי הלך לכל אורך הרכבת עד שפגש את הכרטיסן הרים לו יד אמר לו תודה רבה. לאחר מכן הוא הלך לשוק הסגור שמולו הייתה לו מספרה, כל בעלי החנויות בזמנו היו מתגלחים ומסתפרים אצלו.

בינתיים הוא פגש במישהו שאמר לו "זאק, יש לי חבר אפסנאי של הצבא שחסר לו כמה מאות קילוגרמים קשקבל, עושים לו ביקורות בקרוב והוא בצרה אתה יכול לעשות משהו בנידון?" אבא שלי תפס את הסיטונאים בחנויות דיבר איתם וסידרו לו את הקשקבל. הם קבעו שכל אחד ישים פרח על דש החולצה כאות זיהוי למזימת הקשקבל. הוא חזר לאותו מישהו שפגש נתן לו את הקשקבל ובתמורה קיבל המון כסף.

באזור השכונה של היהודים שגם שם היה לנו לפני זה מספרה לאחד השכנים היה בית מרקחת, אבי ניגש אליו וביקש את הזריקות, הרוקח אמר לו לחזור אחרי 16:00. פתאום החלה אזעקה אמרו שהגיעו מטוסים אך הפציצו אך ורק מחוץ לשכונה היהודית. אני זוכר כשהיו באים האמריקאים להפציץ הם היו סוגרים את השמש, הכל נהיה חשוך כיוון שטסו להם בשמי האוויר כאלפיים מטוסים במכה, כאשר ה B12 המפציצים הקטנים היו שומרים כל ארבעה על מטוס אחד. הם היו מפציצים בעיקר ברומניה שם היה מקור נפט שהיווה מקור לגרמנים והרסו הכל כיוון שהגרמנים היו ניזונים מזה, כל דבר שהגרמנים היו ניזונים האמריקאים הרסו זה היה לקראת סוף המלחמה. האנשים של המחנות לא הצליחו להציל אותם.

אחרי שעה 16:00 ניגש אליו וקיבל את הזריקות. באמצעות הכסף עודף שנשאר לו נכנס לשוק הסגור וקנה פירות ובשר. הוא הכל עשה בסתר, באותה תקופה אסור היה ליהודים להיות בסופיה אך למרות זאת האנשים הכירו אותו ויצאו לעזרתו העם הבולגרי היה עם טוב מאוד! בזמנו אבא שלי היה גם עוזר לפרטיזנים מלמטה בשקט דרך אנשי קשר. הוא חזר הביתה עם התרופות ולאחר מכן חזר לעבודות כפייה. בתקופה בה ברח מהעבודות כשהיו קוראים את השם שלו מישהו אחר היה אומר כן, בזמנו היה תוהו ובוהו ולכן לא חשו בחיסרונו, האחרים שם שמרו עליו כאילו לא ברח מהמקום.

הרופא הגיע הזריק לי זריקה ראשונה ומספרים כי הזריקה הזו עשתה פלאים קיבלתי סך הכל שש זריקות אבל אחרי הזריקה הראשונה הרגשתי נפלא אמרתי לאמא אני רעב מזה המון זמן וכולם התחילו לבכות מאושר שאני רוצה לאכול. התחלתי לאט לאט ללכת לבד ולצאת החוצה. כל שנה הייתה מופיעה לי עוד הפעם המחלה במשך מספר שנים. כשאבא שלי היה משתחרר מהעבודות כפייה בערב הוא היה עובד כספר, הייתי מתלווה אליו ועם מטאטא קטן הייתי מנקה את הכתפיים של המסתפרים הייתה לי קופה ובה הייתי מקבל טיפים.

בינתיים אחי הבכור החליט לנסוע לעיר אחרת לדופניצה. הייתה לו שם חברה והוא נורא רצה לחגוג את הסילבסטר. בדרך תפסו אותו והביאו אותו לגורנה ג'ומיה למשטרה, הוא קיבל מכות נמרצות, קרקפו אותו עם כידון של רובה, עינו אותו נורא והוא היה בסך הכל בן 16 נער צעיר שנסע מעיר לעיר על מנת לבלות. חשבו שהוא וחברו שנתפסו מתכננים ללכת לפרטיזנים כיוון שנתפסו לבושים עם שכבות כפולות של בגדים אך התלבשו כך עקב הקור העז ששרר, בינאר היה שלג בגובה עד האגן שלעיתים הגיע עד כ 2 מטרים.

אבי ואני הלכנו לתחנת המשטרה, אבא שלי היה איש מאוד אסרטיבי הוא נכנס למפקד ואמר "תגיד לי את הילד הזה אתה רושם כאילו רצה ללכת לפרטיזנים!?!?" הוא הסביר לו הכל והשוטר אמר "בא לי לקחת אתכם לאוניה ולהטביע אתכם בים". אבא שלי השתמש בחוקים, ואמר "אתה צריך לפנות אליי לא לאסור אותי". אבא של הילד השני שגם נכח בתחנה אמר "יצחק איך אתה מדבר ככה תהיה בשקט" והוא צעק "אז מה אם אני יהודי זו המדינה שלי!" ושיחררו את אחי. לקחנו אותו הביתה הוא היה מוכה מאוד לקח לו כמה ימים להתאושש. הייתי נוכח בכל הדרמה הזו.

אני זוכר יום אחד לקראת חצי שעה לפני הסוף במספרה הגיע לגורנה ג'ומיה קצין משטרה עם מדים- פס אדום לאורך המכנסיים עם שכמייה, אלו היו הדרגות הגבוהות. הקצין נכנס למספרה ואבא שלי היה עסוק ואני בדיוק ניקיתי שם. הקצין אמר שלום ואבי עבד ולכן לא שם לב אליו. הקצין תלה את השכמייה ופתאום הוא קלט מי הוא אבי ואמר "יצחק מה אתה עושה פה"



והתברר כי אותו קצין יליד סופיה אשר מכיר את אבי טוב מאוד, הם התחבקו, בזמנו זה היה אסור מאוד, היה אסור לעבור במרכז, היה מותר רק שעתיים ביום לצאת החוצה ולראות מחזה כזה היה מפתיע נורא. הוא סיפר ששלחו אותו להיות הציף של המשטרה ושאל לשלומי של אבי. אבא שאל אותו "למה הגעת למקום הזה" והוא אמר שהענישו אותו כיוון שהיה ליברל ולא פשיסט. אבא שלי שפך לו הכל על כל מה שעברנו באותה תקופה, שלא נותנים לנו ללכת לסרט, שאסור לנו להיכנס למרכז ומותר לנו רק שעתיים לצאת לרחובות.

הוא הכיר אותי הקצין, ואמר לי "נינקו בוא הינה לך הביתה קח את אחיך ולכו לסרט". הקולנוע היה במרכז וידעתי שזה אסור אמנם הוא אמר לי אבל לא ידעתי מה יהיה, אם ירביצו לי או לא חששתי נורא והוא חזר על זה ואמר שוב לך לסרט קח את אחיך. עד שהלכתי הביתה ולקחתי את אחי לסרט הוא סיים להסתפר הלך למשרדו והתקשר לקולנוע ואמר "כל מי שבא אלייך אתה מקבל אותו האיסור נגמר!" הוא אמר לי כל היום הזה חופשי תעברו במרכז תלכו לאן שתמצו וזה מה שהיה. לאחר שהמלחמה הסתיימה ואבי עזר לפרטיזנים והרוסים הוא דאג לאותו קצין שמר עליו כמו על כלי קריסטל.

**אנא ספרי/ על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ
(השחרור וחזרתך הביתה, חיך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):**

ברגע שהרוסים הגיעו ידענו מאבא שלי שהכל נגמר, הוא אמר שנגמרו הבעיות "אני נוסע לסופיה תוך כמה ימים חוזר ותכוננו ואנחנו נחזור לסופיה", בזמן זה הוא שכר דירה בסופיה. כשחזרנו לסופיה אבי הקים קופוארטיב של ספרים אפילו אחי למד שם. שם התאחדתי שוב עם סטלה במהלך השנה הזו השלמתי לימודים חומר של שנתיים בשנה אחת, ולאחר סיום יום הלימודים עבדתי בעבודות מתכת הייתי פועל שחור, בשביל לא לטייל ולהעסיק את עצמי וכמו כן בשביל להשלים פרנסה לבית. יום אחד הגיע שליח מפלשתינה והחל לדבר עם אבי, אבא שלי לא התלהב מהרעיון לעלות לארץ כיוון שידע מה מחכה לנו, ידע שעלינו יהיה להתחיל מאפס. השליח שהגיע ראה את המשפחה כשאני הצעיר הייתי בן 16 וחצי, בזמנו חיפשו במדינה חיילים ועובדי ארץ היינו מותאמים מאוד לדרישות המדינה, סטלה עדיין לא עלתה לארץ אלא רק לאחר כחודשיים. אחי הבכור ז"ל אמר אבא אם אתה נוסע אני נוסע, אבא לא רצה לפרק את המשפחה ולכן עלינו כולנו ב1948. הגענו באוניית פאן יורק במסע של שישה ימים במהלכו הקאנו מלא, היה נורא צפוף על האונייה, ישנו בקומות היכן שהיו מביאים גם אוכל, לא היה איפה לזוז היינו 4800 איש באונייה.

נא ספרי/ על חיך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

כשהגענו ארצה אזרח ותיק צעק לאבי במעלה האונייה לרשום אותנו כצעירים אחרת ייקחו אותנו לצבא ואכן כך הוא עשה. הגענו לבית עולים בפרדס חנה ונאלצנו לשלם על המיטות שהיו עשויות מעשבים שניכשו. לא הסכימו שנלך ליפו ולכן עברנו לצפת הייתי שם רק חודשיים. בצפת חיינו בבית עם 12 חדרים היינו שלוש משפחות, הבית היה על הכביש הראשי, הסוכנות סידרה לאבי מספרה שם. רצו לאכלס את צפת אך האימהות האחרות שגרו איתנו לא רצו להישאר והתלוננו כל הזמן על כך שעלינו לעזוב. אמי הייתה אישה שקטה שלא נקטה עמדה בנושא.

כשהגענו ארצה היה חובה לסגור חלונות עם נייר שחור כיוון שהיו באים להפציץ והנייר מנע מכך שיראו אורות בבתיים, זה היה בתחילת שחרור המדינה.

עבדתי בארץ בעבודות אוקסיד- חומצות, אפילו קיבלתי מחלה מהחומצות מהאדים. עברתי ליפו לאחר חודשיים ונכנסתי עם חברים לבית וגרנו שם. הייתי עם עוד שני חברים היה לנו שק של סיגריות שמכרנו וזה מה שהציל אותנו, הייתי מוכר ואוכל קבבים כל ערב. אחרי חודשיים פתאום בלילה ברחוב המקביל, לא היה כביש בזמנו שם, היה גשם זלעפות ראיתי את אבי מכון אוטו משא באתי אליו "אבא מה העניינים?" אבא אמר "באנו לפה, שמרת על הבית?"

בתקופה הזו סטלה חיה בצפת עם משפחתה ולכן הייתי בא לבקר בכל הזמן שלא היינו יחד באותה עיר, עליתי על שקי קמח בטרמפים שעתיים עד טבריה כדי להגיע לצפת לאסתרונה. הבעיה הייתה שבזמנו אחרי השעה 17:00-18:00 לא היה תנועה בטבריה ולכן הייתי חייב להגיע בבקרים.

הייתה אספקה מתמדת לצפת אז הייתי עולה על השקים בגב הרכב ומבקש יפה מהנהג לקחת אותי בד"כ לנהגים לא היה אכפת שאשב מאחור על השקים. לא היה אכפת לי העיקר להגיע לצפת, תמיד הייתי יורד מהרכב לבן אסתרונה לא הייתי מכירה אותי מרוב צבע לבן. לאחר זמן מה אסתרונה עברה עם משפחתה ליפו והתגייסה לצבא אך כיוון שאבי שיקר במסמכים הייתי כביכול צעיר ממנה בשנתיים.

היא סבלה נורא בצבא ולכן דרשה שנתחנן על מנת שתוכל להשתחרר. אבי סירב בתוקף כיוון שטען כי אני ילד ואיך אהיה מסוגל לפרנס משפחה עכשיו, הוא היה בנאדם קשה הוא ניסה להפעיל לחץ בכל מני דרכים על מנת שאוותר ואני לא וויתרתי.

ואז החלטתי ללכת לנטריון לחזור לתאריך הלידה שלי ואמרתי לנטריון שההורים שלי לא בארץ, אמרתי שאבא של חברה



שלנו הוא אפוטרופוס זמני שההורים שלי נשארו בבולגריה. אמרתי כי טעייתי בשנים שמסרתי בהגעה לארץ וזאת על מנת שאוכל להתחתן ולהוציא את סטלה מהצבא.

התחתנו נשארנו אצל ההורים שלה היינו שם כמה חודשים עד שאבי הגיע אליהם ואמר "נו ממזר יאללה תחזור הביתה" בתנאי שסטלה לא תלך להורים שלה. אחרי החתונה באזור ספטמבר אוקטובר חזרנו לבית הוריי והתגייסתי לצבא. בצבא הייתי בגולני לוחם ועשיתי קורס מכונאות ואז שלחו אותי לקורס קצינים, סירבתי ולכן חזרתי להיות נהג עד סוף השירות.

השתחררתי ב-1953. אחרי הצבא ניסיתי לעבוד במכונאות אבל ראיתי שהמשכורות נמוכות לא רציתי להמשיך והתחלתי בעבודות אחרות כמו נהג שגריר. בשלב הזה כבר נולדה לי ילדה ראשונה, התגייסתי ב-1950, התחתנתי ב-1950, וב-1952 נולדה הבת הגדולה.

רחוב נס לגויים היה שטח ריק בזמנו היה רק קיר נמוך אחד ממנו נבנה הבית שלנו. בנינו צריף, קנינו חומר מיוחד והחברים שלנו בנו איתנו את הצריף. חברת עמידר החברה ששלטה על השטח תפסה אותי. מי שבנה בנייה לא חוקית לקחו לו את הכל אבל הם ראו שאני חייל אז אמרו לי תמצא מקום תאחסן אותו ולא ניקח לך את זה. בחמישי שישי התחלנו לבנות ובשבת הצריף היה מוכן.

היה לנו יותר משנתיים צריף לא היה כלום באזור רק פרדס, לא היה כביש, לא סלילה, אנחנו דאגנו להיות עם חשמל, פנינו לחברת החשמל שיקימו עמוד על מנת שיהיה לנו חשמל. הכל שילמנו בעצמנו לא קיבלנו עזרה מהמדינה. בצריף היה חדר אחד שלושת ילדנו כשרחל הבכורה נולדה ב-1952, יצחק האמצעי נולד ב-1956 ולבסוף זיוה הקטנה נולדה ב-1960 ישנו במיטה אחת. לא היה לנו גג אז סגרתי את זה בעצמי. כל הזמן בנינו את הבית ועל כל בלוק קיבלתי קנס. 21 שנה הייתי ללא רישיון ללא חוזה. אחרי 21 שנה התחלפו המנהלים בעמידר עשיתי הרבה רעש, נלחמתי המון ולבסוף הגיע המנהל החדש של עמידר הסברתי לו את המצב, תוך שבוע אחד קיבלתי חוזה ושילמנו 5 שנים רטרואקטיבי שכר דירה.

לנו לא הייתה ילדות אבל אנחנו לילדים שלנו נעשה הכל כדי שיתקדמו בחיים, כך יצא שהבת שלי למדה להיות מורה הבן שלי מנהל בנק והבת שלי הקטנה מתעסקת בדיגום. יש לנו כיום עשרה נכדים ושלושה עשר נינים.

אנו מאחלים לדור הבא שלא יהיו מלחמות שלא יעברו את הסבל שאנחנו עברנו בתור ילדים ושיהיה שלום. שיגדלו בשלום ובשפע במדינה שלהם! וכמובן לא לשכוח מהיכן הגענו ומה נאלצו סבינו לעבור על מנת לאפשר את כקיומנו היום.

ראיון: פרי אליאסי

תל אביב- יפו, דצמבר 2013